

Evaluatie Klimaatprogramma 2009-2012

Oktober 2012
Coördinator Klimaatbeleid: G. de Kort
Gemeente Helmond, Team Milieu
Tel: 0492-587098
Mail: g.de.kort@helmond.nl

Samenvatting

Stand van zaken Klimaatprogramma 2009 – 2012

Hoewel het programmajaar 2012 nog niet is afgerond, kunnen al belangrijke conclusies worden getrokken ten aanzien van de uitvoering van het Klimaatprogramma 2009 - 2012.

Met name de eerste jaren binnen deze programmaperiode zijn nodig geweest om de basis te leggen, zowel intern als extern, voor een gedragen platform vanaf waar de concrete projecten uitgevoerd konden worden. Dit heeft, mede door de samenwerking met een groot aantal partners, veel tijd gekost. Deze inspanningen hebben echter wel geleid tot de inbedding van het Klimaatbeleid in diverse gemeentelijke beleidsplannen. De klimaatdoelstellingen zijn onder andere ook opgenomen in het plan van aanpak van de Structuurvisie.

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de meeste projecten zijn opgestart en een groot deel is afgerond en reeds een vervolg hebben gekregen. Sommige projecten verkeren in de voorbereidende fase. Een voorbeeld hiervan is het uitvoeren van energieprojecten bij de bedrijven in het centrum van Helmond. Bij andere projecten is een stevige basis gelegd en heeft de uitvoering een meer structureel karakter gekregen. Een voorbeeld daarvan is het consequent toepassen van duurzaam inkopen binnen de gemeentelijke organisatie.

Tijdens de Programmaperiode 2009-2012 heeft het opzetten en uitvoeren van een gedegen monitoringsysteem prioriteit gekregen. Hierdoor krijgen we de komende jaren meer inzicht ten aanzien van de voortgang in het daadwerkelijk bereiken van de klimaatdoelstellingen.

Gemeentelijke organisatie

De aandacht voor energiebesparing, duurzame energie en duurzaamheid is binnen de gemeentelijke organisatie de afgelopen jaren behoorlijk gegroeid. Bij renovatie en onderhoud van bestaande gemeentelijke gebouwen en installaties wordt met deze aspecten vrijwel standaard rekening gehouden. Ook is een solide basis gelegd voor duurzaam inkopen (Nota Duurzaam Inkopen) en vindt de inkoop van energie 100% klimaatneutraal plaats. Wat alle maatregelen tot dusver daadwerkelijk hebben opgeleverd, valt moeilijk in te schatten aangezien het gemeentelijke energimanagement nog niet optimaal fungeert. Ook is het nog niet vanzelfsprekend dat bij nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen duurzame energieopties, standaard worden toegepast. Nog te vaak worden deze opties zonder verdere onderbouwing 'vergeten'. Aan de geplande interne duurzaamheidscampagne is tot op heden maar beperkt invulling gegeven. De Masterclasses Duurzame Stedelijke Ontwikkeling hebben wel gezorgd voor meer bekendheid met het Klimaatbeleid. Daarnaast wordt onderzoek verricht naar de toepassing van zonne-energie bij bestaande en nieuw te bouwen gemeentelijke gebouwen.

Huishoudens/Woningen

Vanuit verschillende invalshoeken is afgelopen jaren gewerkt aan een verduurzaming van de planontwikkeling en de woningbouw. Op gebiedsniveau is in het Centrumgebied geëxperimenteerd met een integrale duurzaamheidsparagraaf, waarvan de nadere invulling nog wel moet plaatsvinden. Ook op gebouwniveau is in breder verband naar duurzaamheid gekeken, onder meer bij de realisatie van de brede school in Helmond-West. Het instrument GPR Gebouw heeft bij deze ontwikkelingen een belangrijke rol gespeeld. De ambities die gekoppeld zijn aan dit instrument zijn overgenomen in de afspraken die met de woningcorporaties zijn gemaakt inzake nieuwbouw en worden standaard meegenomen in de Nota van Randvoorwaarden. Samen met deze corporaties wordt gewerkt aan het energiezuiniger maken van de voorraad aan huurwoningen, via labelsprongen met als doel een gemiddeld C-label voor alle huurwoningen in 2020.

Ook particuliere woningeigenaren worden gestimuleerd om hiermee aan de slag te gaan, onder meer door middel van wijkgerichte acties en het bieden van de mogelijkheid om een duurzaamheidslening af te sluiten.

Bedrijven/utiliteitsbouw

De inzet bij het belangrijke klimaatthema Bedrijven/Utiliteitsbouw is enigszins achtergebleven, wat onder meer te wijten is aan een gebrek aan capaciteit bij de uitvoerende afdeling Economie en Cultuur. Desondanks is een belangrijke start gemaakt met energiebewust ondernemen onder leiding van de Stichting Bedrijventerreinen Helmond. Naar aanleiding van een ontbijtsessie met ondernemers is het initiatief ontstaan om te komen tot een Helmond Energie Convenant waar bedrijven zich bij kunnen aansluiten. Onderzocht wordt of het mogelijk is om de energiesamenwerking in Helmond te verbreden en ook de ondernemers in het centrumgebied hierbij te betrekken.

Omdat aandacht voor energiebesparing onderdeel vormt van wettelijke verplichtingen, is in het kader van milieuhandhaving bij enkele sectoren (o.a. supermarkten) specifiek aandacht besteed aan dit onderwerp. Een project dat tot dusver nog niet echt van de grond is gekomen, is het mobiliteitsmanagement op de bedrijventerreinen. In 2012 is tevens een start gemaakt met de ontwikkeling van GPR voor Utiliteitsbouw. Dit zal in de volgende programmaperiode verder worden uitgewerkt.

Verkeer en vervoer

Binnen het thema Verkeer en vervoer is het lastig om ten aanzien van de klimaatdoelstellingen daadwerkelijk resultaat te boeken. Zo wordt de inzet voor een verbetering van het openbaar vervoer sterk bemoeilijkt door bezuinigingen. Daar staat tegenover dat wel de nodige acties zijn uitgevoerd gericht op het stimuleren van het fietsgebruik (o.a. campagne "Helmond goed op weg") en van ander duurzaam vervoer (met name elektrisch vervoer).

Duurzame energieopties

Om de ambitie Klimaatneutraliteit te realiseren, is het van groot belang dat in Helmond op grootschalig niveau duurzame energie wordt toegepast en liefst ook wordt opgewekt. Inmiddels onderzoeken verschillende (externe) partijen de slagingskansen van duurzame energieopties in Helmond. Om een betere basis te hebben voor de ontwikkeling van duurzame energie, is het zinvol om de eerder uitgevoerde duurzame energiescan te actualiseren en de resultaten te verwerken in een visie. Het stimuleren van het gebruik van alternatieve brandstoffen is in de Klimaatnota ook genoemd onder het thema Duurzame Energie. Hoewel diverse initiatieven op dit vlak aan de orde zijn geweest, heeft het tot dusver niet geleid tot de realisering van een multifuel-tankstation op Helmonds grondgebied. Ten aanzien van de mogelijke toepassingen van aardwarmte is op provinciaal niveau, onder leiding van Brabant Water, een onderzoek uitgevoerd naar de potentie van geothermie. Uit de eerste resultaten naar de geologische kenmerken en de bovengrondse potentiële warmteafname blijkt dat Helmond zeker potentie heeft voor de toepassing van geothermie. Dit ambitieuze maar concrete project wordt momenteel verder uitgewerkt.

Organisatie

De uitvoering van het klimaatbeleid wordt weliswaar gecoördineerd vanuit het team Milieu, maar de uitvoering heeft inmiddels een plek gekregen binnen diverse andere afdelingen van de gemeente. Ook wordt structureel samengewerkt met diverse externe partijen zoals de woningcorporaties, de andere B5-gemeenten, bedrijven en woningeigenaren.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat veel concrete projecten binnen het huidige Klimaatprogramma zijn afgerond en sommige zelfs reeds een vervolg hebben gekregen. De verwachting is dan ook dat we het voorgenomen programma voor het grootste deel binnen de gestelde termijn kunnen afronden. Echter de uitdaging om tot de gestelde klimaat- en duurzaamheidsambities te komen is nog altijd fors en zal, mede gezien het huidige Rijksbeleid, alleen maar toenemen. In de komende programmaperiode 2013-2016 dient een groot deel van de projecten, of een afgeleide daarvan, voortgang te vinden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
H.1 Inleiding.....	5
H.2 Thema A: De gemeentelijke organisatie	6
2.1 A1: Energiebeheer gemeentelijke gebouwen en dienstgebouwen	6
2.2 A2: Onderzoek naar energiemaatregelen en besparing bij renovatie en nieuwbouw	6
2.3 A3: Onderzoek en toepassing duurzame energie bij gemeentelijke gebouwen	7
2.4 A4: Verduurzamen openbare verlichting	8
2.5 A5: Duurzaam inkopen (focus ‘groen’ gas).....	8
2.6 A6: Interne klimaat- en duurzaamheidscampagne	9
H.3 Thema B: Huishoudens/Woningen	10
3.1 B1: Opstellen van energievizies bij bouwplanontwikkeling	10
3.2 B2: Verbetering van de DPL en invoering op nieuwbouwlocaties	10
3.3 B3: Begeleiding energieafspraken met woningbouwcorporaties	11
3.4 B4: Advisering woningontwerp met GPR-gebouw	11
3.5 B5: Handhaving EPC	12
3.6 B6: Stimuleren energiebesparende maatregelen bij burgers	13
3.7 B7: Promoten diverse vormen van duurzame energie en duurzaam bouwen	13
3.8 B8: Realisatie Revolving fund	14
H.4 Thema C: Bedrijven/Utiliteitsbouw	15
4.1 C1: Uitvoeren energieprojecten bedrijventerreinen	15
4.2 C2: Uitvoeren energieprojecten bedrijven centrum	16
4.3 C3: Mobiliteitsmanagement	17
H.5 Thema D: Verkeer en Vervoer	19
5.1 D1: Verbetering openbaar vervoer	19
5.2 D2: Stimuleren fietsgebruik	19
5.3 D3: Innovatief project wonen met vervoersgarantie op maat	20
5.4 Elektrische vervoer	20
H.6 Thema E: Duurzame energie	22
6.1 E1: Actualisatie regionale duurzame energiescan.....	22
6.2 E2: Gebruik alternatieve brandstoffen	23
6.3 E3: Ontwikkeling gemeentelijke KWO-kansenkaart	23
6.4 E4: Toepassing duurzame energie in nieuwbouw en renovatie	24
H.7 Thema F: Uitvoering	25
7.1 F1: Implementatie klimaatnota in de organisatie	25
7.2 F2: Inbedding klimaatbeleid in overig gemeentelijk beleid	25
7.3 F3: Uitvoeren adaptatiescan	25
7.4 F4: Communicatie Klimaatbeleid	26
7.5 F5: Monitoring Klimaatbeleid.....	27
7.6 F6: Tussentijdse evaluatie en bijstelling	28
7.7 F7: Samenwerking andere overheden	28
7.8 F8: Coördinatie uitvoering klimaatbeleid	29
H.8 Conclusies Klimaatprogramma 2009-2012	30
Bijlage	31

H.1 Inleiding

Rekening houdend met internationaal en nationaal beleid en afspraken die gemaakt zijn met andere overheden, is een klimaatbeleidsplan opgesteld, onder de titel 'Helmond op weg naar klimaatneutraliteit'. Dit klimaatbeleidsplan is door de raad vastgesteld in november 2009. De algemene klimaatdoelstellingen die we hierin hebben geformuleerd, kunnen als volgt worden samengevat:

- We streven naar het realiseren (in 2020) van een CO₂-reductie van minimaal 20% (ten opzichte van 1990), door het verhogen van de energie-efficiëntie met 20% en de inzet van duurzame energiebronnen met 20%. Deze ambitie hebben we al eerder onderschreven, door de ondertekening van het internationale Covenant of Mayors.
- Op de langere termijn (2035 – 2045) streven we naar het bereiken van een klimaatneutrale situatie voor de totale gemeente. Op kortere termijn (2012) willen we onze eigen organisatie klimaatneutraal maken.

Bij het realiseren van deze doelstellingen hanteren we de zogenaamde Trias Energetica. Dat wil zeggen dat we ons richten op het beperken van de energievraag (stap 1), het stimuleren van het gebruik van duurzame energie (stap 2) en efficiënt en schoon gebruik van fossiele brandstoffen (stap 3). We verwachten dat we aanvullend hierop ook gebruik moeten maken van compensatie van onze broeikasgasuitstoot om de ambitie Klimaatneutraliteit uiteindelijk te bereiken.

De ambities die we voor de stad Helmond hebben, kunnen we als gemeente niet alleen realiseren. Uiteraard zullen we invulling geven aan onze voorbeeldrol en voor onze eigen organisatie maatregelen nemen. Maar zonder de inzet van de Helmondse inwoners en bedrijven zal het effect beperkt zijn. Daarom willen we deze partijen graag stimuleren om gezamenlijk met klimaatbeleid aan de slag te gaan.

Het uitvoeren van het klimaatbeleidsplan doen we gefaseerd. Voor de eerste fase (2009-2012) hebben we concrete projecten beschreven en doelstellingen geformuleerd voor verschillende thema's. Voor de fases hierna zijn de trends beschreven zoals die ten tijde van de vaststelling van het klimaatbeleidsplan waren voorzien. We richten ons hierbij op de volgende vijf klimaatthema's:

- Gemeentelijke organisatie;
- Huishoudens/woningen;
- Bedrijven en utiliteitsbouw;
- Verkeer en vervoer;
- Duurzame Energie.

Bij het opstellen van het SLOK-programma (uitvoeringsprogramma 2009 - 2012) is een inschatting gemaakt van de uren en kosten die gepaard gaan met de uitvoering. Naast de, door het Rijk, beschikbaar gestelde SLOK-subsidie, € 220.000,-, is voor deze periode extra krediet beschikbaar gesteld, € 515.000,-, aangezien deze middelen niet voldoende werden geacht om de genoemde doelstellingen te bereiken. In de bijlage is een totaaloverzicht aan projecten, inclusief bijlage, en bijbehorende geraamde kosten toegevoegd.

In deze nota wordt allereerst ingegaan op de stand van zaken ten aanzien van de projecten die gepland waren voor 2009 – 2012 en de organisatie van de uitvoering ervan.

Vervolgens worden enkele nieuwe ontwikkelingen gepresenteerd, waarbij wordt ingezoomd op ontwikkelingen binnen de gemeente Helmond en landelijke ontwikkelingen ten aanzien van klimaat en duurzaamheid. Aan de hand hiervan worden de doelstellingen per klimaatthema nog eens tegen het licht gehouden en waar mogelijk geconcretiseerd. Dit leidt uiteindelijk tot een geactualiseerd uitvoeringsprogramma met projecten voor de uitvoeringsperiode 2013 – 2016.

H.2 Thema A: De gemeentelijke organisatie

2.1 A1: Energiebeheer gemeentelijke gebouwen en dienstgebouwen

Tot en met 2010 werd voor het registreren en monitoren van de energieverbruiken bij gemeentelijke gebouwen en dienstgebouwen gebruik gemaakt van een instrument van het SRE. De dienstverlening van het SRE heeft echter niet geleid tot de gewenste informatie voor de gemeente.

In 2011 en 2012 is in samenwerking met Concern Financiën gewerkt aan het opzetten van een energiemanagementsysteem voor zowel het gas- als elektraverbruik. Het blijkt dat gemeentebreed niet inzichtelijk is welke contracten zijn afgesloten, wat het verbruik is en waarop bespaard kan worden. Om dit inzichtelijk te krijgen is dit onderwerp onderzocht in het kader van een afstudeeropdracht. Bij het onderzoek zijn de volgende interne partners betrokken:

- Inkoop: verantwoordelijk voor het aangaan van de contracten met leveranciers. verantwoordelijk voor de inbedding van energiebesparing binnen de totale organisatie.
- Financiële administratie: verantwoordelijk voor de facturatie en het bijhouden van de aansluitingenlijst rond elektriciteit. Treasury is daarbij verantwoordelijk voor het zogenaamde 'prijsklikken'. Dit bepaalt voor de gehele organisatie wat de prijs van energie gaat zijn voor de komende periode.
- Budgetverantwoordelijken (diverse afdelingen): verantwoordelijk voor de uiteindelijke verbruiken en het daarbij horende energiebeheer.
- Team milieu: organisatie.

In de komende programmaperiode zullen de aanbevelingen uit het afstudeeronderzoek verder worden uitgewerkt wat in ieder geval zal resulteren in een energiecoördinator of energieteam.

Nummer	A1
Doel	Door een goede registratie en analyse komen tot een reductie van het energieverbruik (gas en elektra). Registreren en monitoren van de energieverbruiken waarbij de doorgevoerde energiemaatregelen tot uitdrukking komen.
Uitvoerende afdelingen	Vastgoed, Eric Bloem Milieu, Danielle Valkenburg Financiën en Control, Jolanda Geurts
Status	In samenwerking met de verschillende afdelingen wordt onderzoek verricht dat gericht is op het opzetten en verbeteren van het energiemanagement.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Naast het feit dat het energiemanagement efficiënter moet kunnen, is er te weinig controle of de facturen in overeenstemming zijn met het werkelijke verbruik. Aangezien er ook geen zicht is op het totale verbruik en er dus niet kan worden beoordeeld of wij als gemeente zorgzaam omgaan met onze energie, dan wel duurzamer aan de slag kunnen, is eveneens controle en inzicht noodzakelijk in het verbruik. Daarnaast bestaat onder de budgethouders tot op heden weinig verantwoordelijkheidsgevoel voor de energiekosten. Dit komt omdat de budgethouders geen invloed hebben op de prijs die betaald moet worden, op het gedrag en verbruik per locatie.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

2.2 A2: Onderzoek naar energiemaatregelen en besparing bij renovatie en nieuwbouw

Het doel van dit project is om vanuit de bestaande meerjarenonderhoudsplannen, de vervangingen van zowel W-installaties (Sanitair, Verwarming & Koeltechniek) als E-installaties (krachtstroom en zwakstroominstallaties) verder uit te werken tot adviezen en bestekken. Bij elke vervanging wordt bekeken of met gerichte keuzes (ander type cv-installatie of een ander type armatuur) energie bespaard kan worden. Hiervoor worden adviezen gemaakt met berekeningen van terugverdientijden en energiebesparingen.

Dit heeft in de programmaperiode 2009 – 2012 geleid tot diverse duurzame maatregelen bij gemeentelijke gebouwen, parkeergarages en scholen. Het gaat onder meer om de volgende maatregelen:

- Toepassing van een duurzame variant bij vervanging van installaties;
- Pilot-project met witte dakbedekking;
- Pilot-project thermografisch onderzoek gemeentelijke gebouwen;
- Duurzame vervanging armaturen;
- T5-verlichting binnensportactiviteiten gemeentelijke gebouwen;
- T5-verlichting én bewegingssensoren Stads kantoor;
- Duurzame maatregelen (bv isolatie en dubbel glas) bij scholen, i.c.m. het educatie-project 'Frisse Scholen';
- Tweetal parkeergarages voorzien van ledverlichting, naar aanleiding van verlichtingsscan SRE Milieudienst;

Inmiddels zijn EPA's (Energie Prestatie Adviezen) opgesteld voor 14 gemeentelijke gebouwen. De uitgebreide EPA's met energiebesparende maatregelen zullen verder worden uitgewerkt in adviezen en bestekken voor de uitvoering. Hierbij is het noodzakelijk om de genoemde energiebesparende maatregelen verder uit te werken in concrete besparingsgetallen om de juiste keuzes voor vervangingen te kunnen maken. Het opzetten van het eerder genoemde project met betrekking tot energiebeheer; registratie en monitoring van het energieverbruik, is hierbij evident.

Nummer	A2
Doel	Inzicht hebben in energiemaatregelen en het treffen van energiemaatregelen bij gemeentelijke gebouwen.
Uitvoerende afdelingen	Vastgoed, Eric Bloem Milieu, Geertje de Kort
Status	Bij elke vervanging of renovatie worden duurzame maatregelen meegenomen in de overwegingen en zo mogelijk toegepast.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Sommige aanbevelingen uit de EPA's zijn kostbaar en hebben een lange terugverdientijd, bijvoorbeeld het vervangen van de kozijnen en het glas bij het stads kantoor. Bij nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen komt het nog te vaak voor dat duurzame energieopties uiteindelijk, zonder gedegen onderbouwing, niet toegepast worden. Hierin moet de gemeente juist vooroplopen en het goede voorbeeld geven.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

2.3 A3: Onderzoek en toepassing duurzame energie bij gemeentelijke gebouwen

In het kader van dit project wordt een grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van zonne-energie bij gebouwen (stads kantoor, 't Cour, sporthal de Braak, Veka-sporthal en de nieuw te bouwen culturele hotspot De Cacaofabriek) in gemeentelijk eigendom. Het gaat om gebouwen waar bouwkundige voorzieningen aan daken beperkt kunnen blijven (de daken zijn bouwkundig zo gesitueerd dat zonnecollectoren en/of PV-systemen technisch en praktisch toepasbaar zijn). Ook zal er een onderzoek gedaan worden bij een pand waar de dakbedekking vervangen gaat worden. Het onderzoek zal zich richten op de mogelijkheden van dakbedekking waarin zonnecollectoren zijn verwerkt. Wanneer uit onderzoek blijkt dat de dakoppervlaktes geschikt zijn voor de toepassing van duurzame energie, zal deze ook daadwerkelijk gerealiseerd worden.

Nummer	A3
Doel	Bevorderen van het gebruik van duurzame energie
Uitvoerende afdelingen	Vastgoed, Eric Bloem Milieu, Geertje de Kort
Status	Er wordt onderzoek verricht naar de toepassing van zonne-energie bij bestaande en nieuw te bouwen gemeentelijke gebouwen. Uit eerste onderzoeken, mede in samenwerking met de energieleverancier Greenchoice, blijkt dat vooralsnog 't Cour en de Cacaofabriek het meest geschikt zijn voor het toepassen zonnepanelen.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en	Uit onderzoek zal blijken of dakoppervlaktes op korte termijn voldoen aan de criteria om efficiënt te investeren. Voldaan moet worden aan

consequenties	randvoorwaarden zoals; voldoende oppervlakte van de daken en mogelijke aanstaande renovaties zodat het werk gecombineerd uitgevoerd kan worden. Tevens dient een afweging gemaakt te worden inzake welke dakoppervlakten in relatie tot het verbruik van het bijbehorende pand een goede combinatie geven. Aangezien veel gemeentelijke gebouwen grootverbruikers zijn, dient hier een zorgvuldige afweging in te worden gemaakt. Het plaatsen van zonnepanelen op de gemeentelijke dakoppervlaktes heeft veelal ook een profilerende functie. Dit zal voldoende gecommuniceerd moeten worden.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

2.4 A4: Verduurzamen openbare verlichting

De openbare verlichting binnen de gemeente Helmond is een grote energieverbruiker. Door de openbare verlichting te verduurzamen, onder andere door innovatieve mogelijkheden, kan een forse energiebesparing gerealiseerd worden.

Vanuit de afdeling Beheer Openbare Ruimte is een beleidsnotitie opgesteld waarin een drietal stappen opgenomen zijn om te komen tot het verduurzamen van de openbare verlichting:

1. Scan van het huidige energieverbruik en besparingspotentieel voor openbare verlichting;
2. Voorstel voor het nemen van maatregelen en beschikbaar stellen van budget;
3. Uitvoeringsplan openbare verlichting voor de komende 10 jaar met concrete maatregelen en locaties passende in de bijdrage aan de energiebesparingsdoelstelling.

Daarnaast heeft de gemeente zich in 2012 aangesloten bij Earth Hour. Bij deze mondiale actie wordt iedereen opgeroepen om gedurende een uur de verlichting te doven. De gemeente Helmond heeft hier, met haar voorbeeldfunctie, gehoor aan gegeven en bij diverse grote objecten de lichten gedoofd op 31 maart 2012.

Nummer	A4
Doel	Inzicht in energiebesparing en innovaties op het gebied van openbare verlichting
Uitvoerende afdelingen	Beheer Openbare Ruimte, Arthur Annotee
Status	Aan de verduurzaming van de openbare verlichting wordt inmiddels planmatig gewerkt.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Uit de scan blijkt dat een investering noodzakelijk is om de besparing op de huidige energiekosten te realiseren. Dit leidt echter wel tot een grote winst in de CO ₂ -reductie. Er dient telkens een afweging gemaakt te worden in hoeverre de kosten voor het verduurzamen van de openbare verlichting afwegen tegen de daarmee te realiseren CO ₂ -besparing.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

2.5 A5: Duurzaam inkopen (focus 'groen' gas)

De gemeente Helmond heeft de deelnameverklaring Duurzaam Inkopen van de landelijke overheid ondertekend, waarmee is aangegeven dat we in het vervolg duurzaamheidsaspecten laten meewegen bij ons inkoopbeleid. Hierbij wordt, gestreefd naar 75% duurzaam inkopen in 2010 en 100% in 2015.

Middels een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het gehele inkooppakket is bepaald hoeveel nu duurzaam ingekocht wordt rekening houdend met de criteria die zijn opgesteld door AgentschapNL. Vervolgens is een Plan van Aanpak en de Nota Duurzaam Inkopen opgesteld. Deze Nota geldt als handleiding voor met name de budgethouders en wordt binnen de gehele organisatie geïmplementeerd om de doelstellingen met betrekking tot duurzaam inkopen te realiseren.

De inkoop van groene stroom zorgt ervoor dat de klimaatimpact van het gemeentelijke elektriciteitsverbruik al volledig is gereduceerd. In de programmaperiode 2009 -2012 is vooral de inkoop van duurzame warmte, oftewel 'groen gas' voor de gebouwen in eigen beheer een aandachtspunt geweest. Bij de regionale aanbesteding van de inkoop van groene stroom in 2011, is tegelijkertijd de inkoop van warmte verduurzaamd door de aankoop van 'groen gas certificaten'.

Nummer	A5
Doel	Het streven is om in 2010 bij 75% van het inkoopvolume te voldoen aan de toetsingscriteria voor Duurzaam Inkopen. Voor 2015 geldt deze doelstelling voor 100% van het inkoopvolume. Daarnaast wordt naast inkoop groene stroom ook de warmtevraag verduurzaamd, door de inkoop van 'groen gas'.
Uitvoerende afdelingen	Inkoop, Rudi van Tilborg Inkoop, Janny Nelissen Werk en Inkomen Dienst SE, Reinier Roosjen Milieu, Geertje de Kort
Status	Duurzaam inkopen is inmiddels formeel geïntroduceerd in de organisatie. Hierin is ook het begrip social return uitgewerkt. De inkoop van warmte is bovendien verduurzaamd.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Ten aanzien van de gasaansluitingen van de gebouwen in eigen beheer zijn diverse budgethouders verantwoordelijk. Hiervoor zijn geen concernbrede contracten afgesloten. Dit vereist ten aanzien van de administratie en de communicatie, naar de budgethouders toe, extra inspanning. Mede naar aanleiding van het project 2.1., Energiebeheer gemeentelijke gebouwen, zal hier meer inzicht in verkregen worden. Per 1 januari 2013 zal na een gezamenlijke aanbesteding met een leverancier een contract aan worden gegaan voor de gehele gemeentelijke voorraad. Dit in samenwerking met BIZOB.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

2.6 A6: Interne klimaat- en duurzaamheidscampagne

De gemeente is een bedrijf zoals veel anderen. Dat betekent dat medewerkers moeten worden geïnformeerd, geïnspireerd en gemotiveerd om zowel in hun eigen gedrag op de werkplek als bij het uitvoeren van gemeentelijke projecten structureel rekening te houden met klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Dit is belangrijk omdat de medewerkers door hun contacten met andere partijen als een ambassadeur de klimaatboodschap van de gemeente kunnen uitdragen. Concreet betekent dit dat geïnvesteerd wordt in interne communicatie (gedragscampagne) en opleidingen en cursussen. Het vervoer dat gerelateerd is aan onze eigen organisatie bestaat uit woon-werkverkeer en werk-werkverkeer. Medewerkers worden op meerdere manieren gestimuleerd om bij het woon-werkverkeer gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

Een interne campagne heeft tot dusver nog niet plaatsgevonden. Wel zijn enkele Masterclasses Duurzame Stedelijke Ontwikkeling georganiseerd, waarbij naar aanleiding van inspirerende voorbeelden is gediscussieerd over de mogelijkheden voor Helmond. Hier zijn aanbevelingen uit gekomen die momenteel verder worden uitgewerkt. In de volgende hoofdstukken wordt hier nader op ingegaan.

Nummer	A6
Doel	Creëren van draagvlak binnen de organisatie om zo effectief mogelijk de doelstellingen binnen het Klimaatbeleid te kunnen realiseren.
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Danielle Valkenburg
Status	De Masterclasses Duurzame Stedelijke Ontwikkeling hebben bijgedragen aan draagvlakvergroting. De gedragscampagne die door het SRE is opgesteld, zal in samenwerking met de afdeling Interne Diensten worden uitgezet, zodra er meer inzicht is in het actuele verbruik (zie paragraaf 2.1)
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Bij gedragscampagnes is het lastig om te bepalen wat het effect is van een dergelijke campagne. Vooraf dient inzichtelijk gemaakt te worden wat de acties naar verwachting op moeten leveren en op welke wijze de resultaten inzichtelijk gemaakt worden.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

H.3 Thema B: Huishoudens/Woningen

3.1 B1: Opstellen van energieviesies bij bouwplanontwikkeling

Het uitgangspunt van dit project is dat er bij het opstarten van een bouwproject of bestemmingsplan duidelijkheid wordt geboden over de mogelijkheden maar, ook de onmogelijkheden voor wat betreft het onderwerp energie.

Te vaak wordt nu te laat in het planproces een energieviesie opgesteld waaraan de opdrachtgevers zich niet willen conformeren omdat dit geen onderdeel uitmaakte bij het opstarten en het opstellen van randvoorwaarden van een project. Overigens constateren wij ook dat niet alle gebieden, denk met name aan inbreidingslocaties, zich lenen voor het opstellen van een energieviesies.

In de provincie Noord-Brabant is een convenant ondertekend met als uitgangspunt een EPC van 0,6 bij nieuwbouwlocaties. Uit de praktijk is gebleken dat de daadwerkelijk vertaling hiervan in de praktijk moeilijk is te toetsen. De vertaling van een opgestelde energieviesie is eenvoudiger. Overigens maakt een dergelijke visie ook onderdeel uit van het bestemmingsplan wat meer mogelijkheden biedt voor naleving.

Bij de toetsing van nieuwe plannen wordt inmiddels standaard aandacht geschonken aan het onderdeel energie en duurzaamheid. Bij enkele plannen heeft dit geleid tot een brede duurzaamheidsaanpak.

Nummer	B1
Doel	Het opstellen van energieviesies bij bouwplanontwikkeling
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Sjeff Klaassen
Status	Geslaagde opzet bij o.a. - Wijkhuisbrede school in Helmond West; - duurzaamheidsparagraaf ontwikkelingen Centrumplan; - én CPO Stiphout.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Integraal ontwerpen blijkt een lastig onderdeel bij bouwplanontwikkelingen. Samen met de corporaties en projectontwikkelaars wordt onderzocht wat de beste, gedragen, energetische oplossing is voor de betreffende bouwplanontwikkeling. Inzet voor 2013 en verder zal verlegd worden naar controle van de uitgevoerde werkzaamheden en realisatie van de vergunde bouwkundige situatie. Dit mede in het kader van de Europese verplichting nieuwbouw vanaf 1 juli 2013 te labelen bij oplevering.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

3.2 B2: Verbetering van de DPL en invoering op nieuwbouwlocaties

Het schaalniveau waarop duurzaam bouwen speelt, is de laatste jaren steeds meer verschoven van gebouwniveau naar wijkniveau. Op wijkniveau valt vaak nog veel winst te behalen.

Er is een computerprogramma ontwikkeld door IVAM en TNO waarmee gemeenten een "duurzaamheidsprofiel op een locatie" (DPL) voor wijken kunnen berekenen. Dit programma werkt met indicatoren op ecologisch, sociaal en economisch gebied. Het is zowel te gebruiken voor de analyse van bestaande wijken als voor de ontwikkeling van nieuwe projecten, bijvoorbeeld om varianten te kunnen vergelijken. Op deze manier is het mogelijk om objectief te bepalen hoe onze wijken scoren ten opzichte van elkaar en ten opzichte van vergelijkbare wijken elders in het land. De uitkomsten kunnen zowel gebruikt worden voor het opstellen van bijvoorbeeld wijkvisies als voor het vaststellen van prioriteiten bij onderhoud en renovatiewerkzaamheden.

Het programma is gereed en de gegevens zijn per wijk ingevoerd. In 2011 hebben de vier Helmondse woningcorporaties het DPL-instrument aangeschaft en een cursus gevolgd om met het instrument te kunnen werken. Het instrument zal één keer in de twee tot drie jaar getoetst worden aan o.a. de nieuwe regelgeving en eventuele nieuwe standaards.

De komende jaren wordt gekeken welke kwaliteitscriteria toegevoegd of gewijzigd moeten worden om een zo representatief mogelijk beeld van een wijk te krijgen zodat er ook een eerlijke vergelijking

tussen de wijken gemaakt kan worden. Door het programma ook toe te passen bij alle nieuwbouwlocaties kan bepaald worden welke maatregelen voldoende kunnen bijdragen aan een energiebesparende en een zo duurzaam mogelijke wijk.

Nummer	B2
Doel	Verbetering van het duurzaamheidsprofiel van alle wijken (DPL) met nieuwe kwaliteitscriteria en de invoering van DPL op nieuwbouwlocaties
Uitvoerende afdelingen	Planologie en Proces, Cindy Vermeulen
Status	Er ligt een goede basis om daadwerkelijk met het programma te gaan werken. Alle benodigde gegevens zijn ingevoerd, maar nu is het zaak dat conclusies worden getrokken uit de beschikbare gegevens binnen het programma.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Het risico is dat de wijken te sterk van elkaar verschillen om een representatieve vergelijking te kunnen maken.
Vervolg	Project kent vervolg via afdeling Beleidscoördinatie, Onderzoek & Statistiek.

3.3 B3: Begeleiding energieafspraken met woningbouwcorporaties

Een van de uitgangspunten bij het ontwikkelen en het in stand houden van de woningvoorraad is een woning waarin het goed wonen en leven is. Naast de woning dient de directe woonomgeving en het openbaar gebied schoon en veilig te zijn. De gemeente heeft hier samen met de woningbouwcorporaties een belangrijke taak. Hierover zijn prestatieafspraken gemaakt. De aandacht voor energie en duurzaamheid vormt een onderdeel van deze afspraken. Het instrument GPR-gebouw vormt hiervoor de basis, in combinatie met de verplichte energielabelling van woningen. Op basis van dit integrale programma wordt zowel de energiehuishouding van een woning/woongebouw als het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) en het grootste deel van bezoek- en aanpasbaar bouwen in beeld gebracht. Per project wordt tussen de gemeente en de betreffende woningcorporatie een ambitieniveau afgesproken waaraan de woning of het woongebouw moet voldoen.

Met gebruikmaking van de gegevens op woning/complex niveau naar aanleiding van de invoering van het energielabel is een nulmeting ten aanzien van het energieverbruik in het woningbezit door de woningcorporaties uitgevoerd. Doelstelling is dat op 1 januari 2015 het energieverbruik ten opzichte van 1 januari 2009 met 15 % is gereduceerd. Om te komen tot deze reductie in energieverbruik passen de woningcorporaties waar mogelijk diverse maatregelen bij nieuwbouw, woningverbetering en grootonderhoud toe. De gezamenlijke woningcorporaties zetten tevens een voorlichtingscampagne/ communicatietraject op onder de huurders van hun woningbezit met als doel bevordering van energiebewust zijn.

Nummer	B3
Doel	Het maken van concrete energieafspraken met woningbouwcorporaties en de begeleiding van deze afspraken
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Sief Klaassen en Danielle Valkenburg
Status	De nulsituaties zijn door de corporaties in kaart gebracht. De bijbehorende plannen van aanpak zijn eind juli 2010, conform afspraak, ingediend en er zijn met de corporaties prestatieafspraken gemaakt.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Bijstellingen en wijzigingen in de plannen van aanpak in relatie tot de (financiële) crisis en stagnatie in de bouw zijn zaken waar we op dit moment weinig controle op kunnen uitvoeren. Inmiddels zijn de gemaakte afspraken inhoudelijk niet bijgesteld maar de termijnen tot 2018 opgerekt.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016

3.4 B4: Advisering woningontwerp met GPR-gebouw

Per ingang van 1 januari 2009 heeft de gemeente Helmond de toepassing van het instrument GPR-Gebouw ingevoerd. Als uitwerking hiervan dient een intensief traject doorlopen te worden om de

voordelen die het instrument heeft, uitvoerig met projectontwikkelaars, aannemers en woningbouwcorporaties te communiceren. Doel hiervan is het kwaliteitsniveau van woningen via een integrale werkwijze te verhogen. Het instrument bestaat uit 5 modules te weten: Energie, Milieu, Gebruikskwaliteit, Gezondheid en Toekomstwaarde. Binnen de SRE-regio is het project opgestart voor alle gemeenten.

Voor alle duidelijkheid: de toepassing van GPR wordt als voorwaarde in de afspraken met de marktpartijen bij elk project meegenomen.

Om de toepassing van duurzame energieopties en het gebruik van GPR in de particuliere woningbouw te stimuleren, heeft in de wijk Houtse Akkers een duurzaamheidswedstrijd plaatsgevonden.

In 2012 is tevens een start gemaakt met de ontwikkeling van GPR voor Utiliteitsbouw. Dit zal in de volgende programmaperiode verder worden uitgewerkt.

Nummer	B4
Doel	Advisering woningontwerp met GPR gebouw
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Danielle Valkenburg
Status	De eerste implementatie in de projectmatige bouw is een feit. De informatieverstrekking intern bij de gemeente is afgerond. De informatie voor particulieren is in de vorm van folders, de website en de 'huis-aan-huis'bladen is uitgedragen. Deze advisering is een continue proces. In 2012 wordt verder gewerkt aan uitbreiding van het GPR-instrument, door het in te zetten voor utiliteitsbouw.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	De implementatie van de duurzaamheidsfactor vergt een grote tijdsinvestering voor zowel de projectbouw als de particuliere bouw. Het proces wordt dan ook vaak als belemmerende factor gezien.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016, en uitgebreid met het GPR-instrument voor utiliteitsbouw. Tevens maakt de bepaling voor materiaalgebruik binnen GPR gebouw inmiddels deel uit van de toetsing volgens Bouwbesluit. Waarmee het gebruik van GPR ook vanuit deze invalshoek een controlemiddel is geworden.

3.5 B5: Handhaving EPC

Uit landelijk en regionaal onderzoek is gebleken dat de door opdrachtgevers ingediende EPC berekeningen in de praktijk niet worden gehaald. Sterker nog de berekeningen laten zien dat de toenmalige EPC norm van 0,8 vaak met 0,2 wordt overschreden.

In het verleden heeft de gemeente Helmond de ambtenaren van Bouwen en Wonen zodanig opgeleid dat eenieder de kennis zou moeten hebben om een EPC-berekening op de juistheid te kunnen controleren.

Uit de praktijk is echter gebleken dat dit niet altijd het geval is. Derhalve willen we voor de komende periode hier nogmaals aandacht aan geven. Vandaar het voorstel om de ambtenaren van Bouwen en Wonen nogmaals een opleiding aan te bieden die het mogelijk maakt om ook op de bouwplaats met een aantal relatief eenvoudige controles, de check naar de juistheid van een EPC berekening te verrichten. De opleiding wordt georganiseerd voor de ambtenaren van Bouwen en Wonen die in dienst zijn van de gemeente Helmond.

Daarnaast is in SRE én B5-verband de samenwerking ten aanzien van dit onderwerp aangegaan. Door de B5-steden is naar aanleiding hiervan besloten om geen scherpere EPC-normen te hanteren dan de wettelijke normen. De handhaving van de wettelijke normen moet wel prioriteit houden c.q. krijgen. Als resultaat hiervan zijn wij trekker geworden van de, door AgentschapNL opgezette landelijke Leergroep 'handhaving EPC' met als doel een betere implementatie van handhaving in de markt en een betere betrokkenheid van gemeenten hierbij.

In 2012 is bij het planontwikkelingsproject CPO Stiphout als pilot het controletraject ingezet ten aanzien van de handhaving EPC/EPG. Dit vooruitlopend op de Europese wetgeving ten aanzien van energielabelling per 1 juli 2013.

Nummer	B5
Doel	Handhaving EPC
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Danielle Valkenburg
Status	Het project is gestart en inmiddels hebben een aantal medewerkers van Bouwen en Wonen een cursus gevolgd.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Eventuele wijzigingen in de wetgeving.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

3.6 B6: Stimuleren energiebesparende maatregelen bij burgers

Dit project heeft betrekking op het stimuleren van energiebesparende maatregelen bij burgers onder andere door het uitvoeren van projecten met woningcorporaties, particuliere verhuurders, verenigingen van eigenaren en andere clusters van eigenaren. De afgelopen jaren is hierbij gekozen voor een wijkgerichte aanpak, waarbij onder meer het opstellen van EnergiePrestatieAdviezen is gestimuleerd. De eerste resultaten van pilots gehouden in de wijken Mierlo-Hout, Apostelwijk, Rijpelberg zijn positief.

In de Apostelwijk heeft de pilot inmiddels een vervolg gekregen in de vorm van een initiatief voor de gezamenlijke inkoop van zonnepanelen.

De Provincie Noord-Brabant heeft een subsidie van 75.000,- euro beschikbaar gesteld om in samenwerking met de woningbouwcorporatie energiebesparing in de wijk door te voeren. Binnen de gemeente Helmond is gekozen voor een energiebesparingsactie gericht op minima, waarbij via de Stichting Collusie energiecoaches zijn ingezet en waarbij twee werkzoekende weer geïntegreerd zijn in de arbeidsmarkt. De komende jaren zal deze aanpak binnen de overige wijken uitgezet worden. Dit zal in samenwerking met de adviseur wijkgericht werken opgezet en uitgevoerd worden.

Naast deze wijkgerichte acties, hebben we de afgelopen jaren deelgenomen aan de landelijk georganiseerde Dag van de Duurzaamheid en de SRE Communicatiecampagne rond energie.

Nummer	B6
Doel	Stimuleren van energie besparende maatregelen bij burgers
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Danielle Valkenburg en Sjef Klaassen Milieu, Geertje de Kort
Status	Diverse projecten zijn opgestart, zoals de energiebesparingsprojecten in de Apostelwijk, Mierlo-Hout, Rijpelberg en Helmond Oost.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	De bereidheid van burgers om te participeren in dit project is een risicofactor. De (wijze van) communicatie binnen dit project is dan ook essentieel. Daarnaast is het noodzakelijk gebleken om een controle uit te voeren op de uitgebrachte energieprestatie-adviezen van de particuliere woningen. Dit vraagt extra capaciteit van de medewerkers van Bouwen en Wonen.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

3.7 B7: Promoten diverse vormen van duurzame energie en duurzaam bouwen

Het EnergiePrestatieAdvies (EPA) is eigenlijk voor 100% gerelateerd aan de bestaande bouw. Hier wordt dus niet direct de relatie bedoeld met projectontwikkelaars. De gemeente Helmond beschikt over ruim 17.000 huurwoningen. Deze woningen waren per ingang van 1 januari 2009 niet alleen voorzien van een EPBD label maar ook van een EPA advies. Door de corporaties wordt dit vertaald naar het Strategisch Voorraadbeheer.

De gemeente Helmond heeft zich via de G27 afspraken verbonden aan de uitwerking hiervan. Dit betekent in de praktijk dus ook afspraken maken en uitwerking van projecten in het kader van het programma "Meer met Minder". Hierover zijn ook concrete afspraken gemaakt met Bouwend Nederland. Op natuurlijke momenten, bij energiebesparing acties, zal nauw met elkaar worden samengewerkt om uiteindelijk zo de beoogde doelstellingen te kunnen bereiken.

Het Helmonds beleid op het gebied van duurzaam (ver)bouwen is verwoord in de Nota Duurzaam Bouwen welke is geactualiseerd in 2008. Het beleid richt zich in eerste instantie op het bevorderen van duurzaamheid op gebouwniveau, wat onder meer gewaarborgd wordt door

duurzaamheidsafspraken met corporaties en andere bouwende partijen. Het beleid is gekoppeld aan het gebruik van het instrument GPR-gebouw.

De gemeente Helmond is pro actief voor wat betreft het promoten van EPA adviezen. Via wijkgerichte acties waarbij gebruik wordt gemaakt van een energiehuisje en de klankbordgroep van de wijk wordt de beoogde doelgroep benaderd. Daarnaast wordt via de media volop aandacht gegeven aan de acties. Hierbij moet u denken aan gemeente TV, plaatselijke en regionale nieuwsbladen.

Nummer	B7
Doel	Het promoten van diverse vormen van Duurzame Energie, EPA-adviezen en duurzaam bouwen
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Sjem Klaassen Milieu, Geertje de Kort
Status	Dit is een continue proces. Een belangrijk project ten behoeve de promotie van duurzaam bouwen en duurzame energie is het tv-programma 'Klus je Rijk'. Met de B5 wordt een tv-programma gemaakt, voor Omroep Brabant, waarbij in elke aflevering per stad, een gezin met hun woning gepresenteerd wordt. Hierbij zijn energiebesparende maatregelen aan de woning getoond en is het gedrag ten aanzien van energiebesparing aan de orde gekomen.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Subsidiering van de Rijksoverheid blijft een onzekere risicofactor.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2015.

3.8 B8: Realisatie Revolving fund

In de begroting van 2010 is (binnen het programma Ruimtelijke ontwikkeling en Volkshuisvesting) een bedrag van € 1 miljoen gereserveerd. Dit ter voeding van een Revolving fund voor energiebesparende maatregelen in de woningbouw. Met dit fonds worden particuliere woningeigenaren gestimuleerd om energiebesparende maatregelen aan hun woning te treffen. Vanwege de beperkte vulling van het fonds bij aanvang, is ervoor gekozen om uitsluitend particuliere woningeigenaren de mogelijkheid te bieden om via dit Revolving fund, een laagrentende lening af te sluiten. Een dergelijk fonds is een reeds in veel gemeenten bewezen middel om ook bij een moeilijk bereikbare doelgroep, een aanzienlijke bijdrage aan de ambities binnen het klimaatbeleid te realiseren.

Na de evaluatie in 2011 is besloten dat de helft van het budget van het Revolving fund gebruikt wordt voor de Starterslening. Vanaf 2011 is er een flinke toename van particulieren die een beroep doen op het Revolving fund.

Nummer	B8
Doel	Stimuleren energiebesparende maatregelen bij particuliere woningeigenaren
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Sjem Klaassen
Status	Duurzaamheidslening is vastgelegd en kan worden aangevraagd en afgesloten.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	De communicatie is een onderdeel wat een continue karakter kent. Dit is essentieel voor het succes van de lening en de toepassingen van energiebesparende maatregelen.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

H.4 Thema C: Bedrijven/Utiliteitsbouw

4.1 C1: Uitvoeren energieprojecten bedrijventerreinen

Het doel van het project is energiebewustzijn onder de ondernemers te stimuleren en samenwerking op dit gebied te bevorderen.

In januari 2009 is een parkmanagementorganisatie voor de Helmondse bedrijventerreinen opgericht, stichting Bedrijventerreinen Helmond. In deze organisatie zijn een groot deel van de bedrijventerreinen van de gemeente Helmond vertegenwoordigd, namelijk Groot Schooten, Hoogeind, De Weijer en BZOB. Via deze organisatie kunnen alle bedrijven die zich op deze bedrijventerreinen bevinden bereikt worden.

Parkmanagement is de meest geschikte organisatie om bedrijven te motiveren om deel te nemen aan klimaatinitiatieven. Zij staan dicht bij de ondernemers.

Onder aanvoering van de Stichting Bedrijventerreinen Helmond is een werkgroep opgericht, genaamd 'Energiebewust Ondernemen'. In deze werkgroep komen vooruitstrevende bedrijven, op het gebied van klimaat en energie, samen.

De werkgroep vormt vanuit de ondernemers een koepel voor klimaat en energie projecten. De volgende pijlers worden nu onderscheiden binnen de werkgroep.

- Afvalmanagement
- Mobiliteit
- Energieverbruik/-transitie

Het bestuur van de stichting heeft de oprichting van de werkgroep 'Energiebewust Ondernemen' als één van haar speerpunten benoemd. Met het project wordt tevens aansluiting gezocht bij de klimaatdoelstellingen van de Gemeente Helmond namelijk, het streven naar een klimaatneutrale gemeente.

Dat het thema energie bij Helmondse bedrijven hoog op de agenda staat, bleek tijdens een ontbijtsessie eind juni 2011. Aansprekende voorbeelden van "de buurman" inspireerde de ander om ook aan de slag te gaan. De kansen en mogelijkheden werden in kaart gebracht en geconcludeerd werd dat het thema energie een gezamenlijk vervolg moet krijgen, waarbij de gemeente een belangrijke organiserende en faciliterende rol kan spelen. Een energieconvenant tussen gemeente en bedrijven vormt hier een uitstekend instrument voor. Reden voor de gemeente Helmond en de Stichting Parkmanagement bedrijventerreinen Helmond om het initiatief te nemen voor een Helmonds Energie Convenant (HEC), waarin betrokken partijen afspreken om energie te besparen, duurzame energie op te wekken, kennis en ervaring met elkaar te delen en innovatieve projecten te verkennen en zo mogelijk uit te voeren. Naast ambitieuze bedrijven zullen ook centrummanagement en winkelmanagement hieraan deelnemen. Vanuit het convenant worden tussen de verschillende partners concrete projecten uitgevoerd, beginnende met een energiescan van de bedrijven.

Nummer	C1
Doel	Energie en duurzaamheid positioneren binnen parkmanagement en de samenwerking tussen ondernemers op dit gebied bevorderen.
Uitvoerende afdelingen	Economie en Cultuur, uitvoerend projectleider vacant Milieu, Geertje de Kort Stichting Parkmanagement, Frits Rutten
Status	Naast de ontbijtsessie voor de Helmondse bedrijven is vanuit Parkmanagement en de werkgroep 'Energiebewust Ondernemen' een enquête onder de Helmondse bedrijven afgenomen op het gebied van energie en duurzaamheid. Mede naar aanleiding hiervan wordt eind 2012 het energieconvenant ontwikkeld. Door middel daarvan kunnen bedrijven een ambitie vastleggen voor energiebesparing en duurzame energie. Daarnaast houdt de Stichting Parkmanagement, vanuit het project afvalmanagement, een teller bij op haar website waarop de CO2-besparing af te lezen is die door het project gerealiseerd wordt.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Vanuit de uitvoerende afdeling Economie en Cultuur is aangegeven dat geen capaciteit geleverd kan worden voor de uitvoering van dit project. Dit zal dus opgevangen moeten worden vanuit een andere

	afdeling of er zal externe ondersteuning aangetrokken moeten worden. Een ander knelpunt hierbij is, is dat de gemeente beperkte grip heeft op de ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing binnen de Helmondse bedrijven. Dit zou met name in de planning en uiteindelijke realisatie van de doelen afwijkingen op kunnen leveren.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

4.2 C2: Uitvoeren energieprojecten bedrijven centrum

Voor de bedrijven in het centrum van Helmond is het Centrum Management Helmond opgezet, met een eigen centrummanager. Medio 2008 hebben de gemeente Helmond en het Centrum Management Helmond een convenant getekend inzake de samenwerking tussen de bedrijven en de gemeente in het centrum van Helmond. Die samenwerking is met name gericht op de verdere kwaliteitsverbetering van het centrum.

Tot op heden richt de samenwerking zich nog niet op energiebesparende maatregelen, maar dit is wel één van de projecten in het klimaatprogramma voor de periode 2009-2012. Tot op heden is dit project echter niet van de grond gekomen. Met het oog op energiebesparing dient een energiebesparingsplan opgesteld te worden waarin diverse energiebesparende maatregelen opgenomen worden. De gemeente kan, naast de evt. inhuur van een extern bureau, gebruik kunnen maken van het centrummanagement als 'gezicht' van het Helmondse bedrijfsleven in het centrum. Medio 2012 worden hiervoor de contacten gelegd.

Onderwerpen die binnen de pilot naar voren zullen komen zijn onder andere;

- Energiezuinige etalageverlichting of gebruik maken van 'slimme' verlichting;
- Energie-/warmteverlies als gevolg van terrasverwarming;
- Energieverlies als gevolg van de zogenaamde 'hitte'-gordijnen bij de entree van de winkels en bedrijven, met name in de winter.

De Stichting Bedrijventerreinen Helmond heeft aangegeven dat de enquête, die uitgezet is voor de bedrijven op de bedrijventerreinen, eventueel met wat kleine aanpassingen ook geschikt zou kunnen zijn voor ondernemers in het centrum. Zij willen graag de samenwerking met het centrummanagement aan gaan. Ook zouden ondernemers uit het centrum die voorlopen kunnen aansluiten bij de werkgroep 'Energiebewust Ondernemen' zodat er een stadsbrede koepel ontstaat. Deze ontwikkeling is goed voor de efficiëntie.

Overigens sluit de gemeente zich aan bij het convenant 'Energiebesparing bij supermarkten'. Met dit convenant committeren supermarkten zich aan de afspraken over het nemen van energiebesparende maatregelen. De belangrijkste maatregel is het afdekken van de koel- en vriesmeubelen. Als alle Brabantse supermarkten dit zouden doen, is de besparing gelijk aan het totale energieverbruik van huishoudens van een middelgrote gemeente. Dit levert de supermarkten een besparing op van € 2.000.000,- voor de hele regio. Naast het afdekken van de koel- en vriesmeubelen gaat het tevens om besparingsmaatregelen voor de verlichting, isolatie en verwarming van de winkels.

Bedrijven zijn volgens de wet verplicht de maatregelen die zich binnen vijf jaar terugverdienen, toe te passen. Het convenant stelt de supermarkten in staat deze maatregelen gefaseerd uit te voeren. Bij de supermarkten die zich niet aansluiten, gaat de gemeente controleren en uiteindelijk handhaven. In 2011 is het Energiebesparingsconvenant uitgebreid naar zorginstellingen. De SRE Milieudienst zal in de verdere implementatie hiervan het voortouw nemen.

Nummer	C2
Doel	Uitvoeren van een pilotproject met het oog op energiebesparing
Uitvoerende afdelingen	Economie en Cultuur, uitvoerend projectleider vacant Milieu, Geertje de Kort Stichting Parkmanagement, Frits Rutten
Status	Mede door capaciteitsgebrek vanuit Economie en Cultuur is project nog niet voldoende uitgewerkt. Er dient aansluiting gezocht te worden bij de werkgroep 'Energiebewust Ondernemen'. Ook wordt deze doelgroep meegenomen in de verdere uitwerking van het Helmond Energie Convenant. Gekeken moet worden waar de kansen liggen ten aanzien van o.a.

	energiezuinige etalageverlichting, het tegengaan van energie-/warmteverlies als gevolg van terrasverwarming en de zogenaamde 'hitte'-gordijnen bij de entree van de winkels en bedrijven, met name in de winter. De verdere opzet en handhaving van het convenant 'Energiebesparing bij supermarkten' en eenzelfde doorvertaling ervan naar zorginstellingen zal in eerste instantie regionaal worden uitgevoerd door SRE Milieudienst.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Vanuit de uitvoerende afdeling Economie en Cultuur én vanuit Centrummanagement is aangegeven dat geen capaciteit geleverd kan worden voor de uitvoering van dit project. Dit zal dus opgevangen moeten worden vanuit een andere afdeling of er zal externe ondersteuning aangetrokken moeten worden. Een ander knelpunt hierbij is, is dat de gemeente beperkte grip heeft op de ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing binnen de Helmondse bedrijven in het centrum. Dit zou met name in de planning en uiteindelijke realisatie van de doelen afwijkingen op kunnen leveren.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

4.3 C3: Mobiliteitsmanagement

Op het bedrijventerrein BZOB in Helmond is geen openbaar vervoer beschikbaar. Op dit terrein zijn ongeveer 30 grote bedrijven gesitueerd, met in totaal circa 4500 werknemers. Het is een bovenregionaal grootschalig bedrijventerrein met kavels vanaf 1 hectare. De vraag van de ondernemers voor openbaar of collectief vervoer naar het bedrijventerrein is groot. Door een structurele samenwerking op het gebied van openbaar vervoer tussen de verschillende bedrijven kan collectief vervoer van bijvoorbeeld de Helmondse stations naar BZOB een flinke impuls krijgen.

In 2008 is een pilot uitgevoerd met het zogenaamde Coen Van systeem. Verdere opschaling bleek echter lastig, omdat medewerkers niet bereid zijn hun reiskostenvergoeding in te leveren, terwijl dit wel een voorwaarde was voor een succesvolle exploitatie.

Om toch een oplossing te vinden is er gedacht aan een oplossing met collectief personeelsvervoer naar BZOB, waarbij de link gelegd werd met het programma Elektrisch Rijden. De beperkte middelen binnen het programma Elektrisch Vervoer zijn volgens Economie en Cultuur echter ontoereikend om het project ten uitvoer te brengen.

Middels een haalbaarheidsonderzoek zal bekeken moeten worden wat de wensen en de mogelijkheden zijn voor gezamenlijk mobiliteitsmanagement. De meest haalbare variant zal uitgewerkt worden in een concreet projectplan en worden geïmplementeerd.

Wanneer uit de evaluatie blijkt dat deze aanpak succesvol is en voldoende bijdraagt aan energiereductie kan gekeken worden naar de mogelijkheden van mobiliteitsmanagement bij de andere bedrijventerreinen binnen Helmond.

Nummer	C3
Doel	Structurele samenwerking tussen bedrijven op de bedrijventerreinen op het gebied van (duurzame) mobiliteit
Uitvoerende afdelingen	Economie en Cultuur, uitvoerend projectleider vacant Milieu, Geertje de Kort Stichting Parkmanagement, Frits Rutten
Status	Onderzoek nog niet uitgevoerd.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Er is nog veel onduidelijkheid welke richting dit project op gaat, met als risico dat er geen concreet resultaten geboekt wordt. Het staat inmiddels op de agenda's bij verschillende werkgroepen en afdelingen. Het is zaak om de werkzaamheden binnen dit project te intensiveren.

	Vanuit de uitvoerende afdeling Economie en Cultuur is aangegeven dat geen capaciteit geleverd kan worden voor de uitvoering van dit project. Dit zal dus opgevangen moeten worden vanuit een andere afdeling of er zal externe ondersteuning aangetrokken moeten worden.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

H.5 Thema D: Verkeer en Vervoer

5.1 D1: Verbetering openbaar vervoer

De gemeente streeft ernaar dat, in samenspraak met het SRE, ProRail, NS en de BrabantStadpartners, continue wordt gewerkt aan het op peil houden en verbeteren van het openbaar vervoer. Door de jaren heen zijn diverse infrastructurele maatregelen uitgevoerd (busbaan, bochtverbreding, aanpassing drempels, beïnvloeding verkeerslichten, etc) om busroutes te optimaliseren. Dit betreft als het ware een doorlopend project. Bezuinigingen hebben echter inmiddels geleid tot een verarming van het openbaar vervoer. Op dit moment wordt nagedacht hoe, binnen de bestaande dienstregeling, aan de basisvoorwaarden van goed openbaar vervoer kan worden voldaan.

Nummer	D1
Doel	Verbeteren openbaar vervoer
Uitvoerende afdelingen	Verkeer en Vervoer, Marcel Unterberg
Status	Binnen de krimpende middelen wordt continu getracht om aan de basisvoorwaarden van goed openbaar vervoer te voldoen.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Bezuinigingen en de versnipperde aanpak kunnen leiden tot verminderde resultaten. Gezien de toename van het autogebruik zijn duurdere maatregelen nodig.
Vervolg	Project kent vervolg via Programma Verkeer en Vervoer en het Uitvoeringsprogramma Lucht 2012-2015

5.2 D2: Stimuleren fietsgebruik

Dit project betreft het opstellen en uitvoeren van projecten om het gebruik van de fiets te stimuleren en het aandeel van het fietsgebruik met 1% per jaar te laten groeien.

Om deze ambitie te bewerkstelligen zal er een zogenaamde modal-shift moeten gaan plaatsvinden. Modal-shift is de term voor het vervangen van een deel van het vervoer over de weg door andere vormen van vervoer. Modal shift wordt gezien als middel om de nadelen van wegvervoer, zoals onder andere het energieverbruik, filevorming en luchtverontreiniging tegen te gaan.

Concrete projecten die in dit kader uitgevoerd worden betreffen veelal realisatie van ontbrekende schakels en bestaande voorzieningen zoals uitbreiding fietsenstallingen, schoolprojecten en doorstromingsmaatregelen.

De gemeenteraad van Helmond in 2009 het Fietsbeleidsplan vastgesteld, waaraan een jaarlijks actieplan is gekoppeld. Afgelopen jaren zijn enkele ontbrekende schakels gerealiseerd en is de kwaliteit van de hoofdroutes verbeterd. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij grootschalige onderhoudswerkzaamheden wat kostenbesparend werkt en de overlast voor de burgers beperkt. Hoofdroutes worden in rood asfalt uitgevoerd. Daar waar nodig wordt tegelijkertijd de openbare verlichting vervangen of bijgeplaatst.

Om de stallingsmogelijkheden voor fietsers te vergroten worden oude fietsenrekken vervangen en worden er afhankelijk van de behoefte extra rekken bijgeplaatst. Ook zijn in het kader van de jaarlijkse fietsactieplannen de bewaakte fietsstallingen in het centrum gratis geworden. Mede hierdoor is het stallingsgebruik sterk toegenomen.

De Fietsersbond en gemeente trekken samen op in het Platform Verkeersveiligheid om de verkeersonveilige knelpunten op fietsroutes aan te pakken. Hierbij zijn ook de wijkraden betrokken. Om het fietsgebruik over langere afstanden binnen de eigen organisatie te promoten is de gemeente overgegaan tot de aanschaf van 2 e-bikes. Ook worden op verschillende plaatsen daarvoor de benodigde oplaadpunten gerealiseerd.

Veel aandacht gaat uit naar Communicatie onder andere middels de campagne 'Helmond fietst', waaraan diverse concrete acties zijn gekoppeld. De doelstelling hiervan is om het gebruik van de fiets als onderdeel van het woon-werkverkeer verder te stimuleren. Tot slot kregen de medewerkers van de gemeente Helmond de kans een week lang een e-bike gratis uit te proberen. Ook zijn in samenwerking met E-concept en BRAMM de Helmondse bedrijven benaderd om te participeren in projecten omtrent (elektrische) fietsen.

Nummer	D2
Doel	Aandeel fiets met 1% per jaar te laten groeien, waardoor tevens

	investeringen voor automaatregelen uitgesteld kunnen worden.
Uitvoerende afdelingen	Verkeer en Vervoer, Pieter Klumpers
Status	In het kader van het Fietsbeleidsplan voert Helmond actief beleid gericht op het stimuleren van het fietsgebruik.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Bezuinigingen en de versnipperde aanpak leiden tot het niet behalen van de ambities welke de raad heeft gesteld.
Vervolg	Project kent vervolg via Programma Verkeer en Vervoer en het Uitvoeringsprogramma Lucht 2012-2015

5.3 D3: Innovatief project wonen met vervoersgarantie op maat

De Helmondse woningbouwcorporatie Woonpartners heeft in haar Ondernemingsplan 2008-2012 het bieden van een huurwoning in combinatie met een vervoersgarantie opgenomen als project. De huurder hoeft dan niet (meer) te beschikken over een eigen auto. Dit concept kan financieel voordeel opleveren voor de huurder. Bovendien zitten er meerdere positieve milieuaspecten aan. Het strategische doel is meer milieuvriendelijke mobiliteit met financieel voordeel voor de huurder en minder beslag op ruimte.

Inmiddels heeft het project een iets andere invulling gekregen en is gekozen voor de inzet van deelauto's. Autodelen gaat uit van het principe dat men met een aantal andere mensen een auto deelt. Die auto staat op een vaste parkeerplaats, vaak in de nabijheid van een station. Via een abonnement kunnen mensen de auto gebruiken. Hoe meer abonnees zich aanmelden, hoe meer deelauto's er in Helmond komen.

Op 2 november 2009 werd de 1ste deelauto (Greenwheels) in Helmond gestationeerd aan Kasteel Traverse 1. Daarmee ging een samenwerkingsverband tussen de gemeente Helmond en Woonpartners van start met als doel; een meer milieuvriendelijk en goedkoper alternatief bieden dan de privé auto. Vanuit de stichting Buurtbeheer Helmond West is sinds oktober 2010 samen met Greenwheels een tweede auto in Helmond gestationeerd, in de wijk Helmond West. Het bestuur van de stichting Buurtbeheer Helmond West fungeert als contractpartij voor Greenwheels. Gezien het beperkte animo voor deze tweede auto is deze Greenwheels auto niet meer beschikbaar in Helmond West.

Nummer	D3
Doel	Innovatief project t.b.v. het terugdringen van energieverbruik d.m.v. huren met vervoer op maat
Uitvoerende afdelingen	Verkeer en Vervoer, Huib Raijmakers
Status	Het project heeft een wat andere invulling gekregen waarbij gekozen is voor deelauto's.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Het succes van de deelauto is afhankelijk van het aantal abonnementen. Echter naarmate er meer vaste klanten komen voor de eerste deelauto, neemt het risico toe dat de auto gereserveerd is wanneer gebruikers hem gelijktijdig nodig hebben. Een 2 ^{de} deelauto verkleint dit risico. Het voordeel van een 2 ^{de} deelauto is bovendien dat naarmate meer mensen in Helmond er gebruik van maken, het concept meer naamsbekendheid krijgt en steeds meer klanten zich zullen aanmelden. Helaas heeft de 2 ^{de} deelauto in Helmond West niet geleid tot bovenstaande voordelen. Door het te lage aantal gebruikers is deze Greenwheels auto niet meer beschikbaar in Helmond West.
Vervolg	De gemeente Helmond zal faciliterend optreden wanneer een aanvraag binnenkomt voor de realisatie van een volgende deelauto binnen de gemeente.

5.4 Elektrische vervoer

De ontwikkelingen op het gebied van automotive maken in Helmond grote sprongen. De nadruk ligt hierbij steeds vaker op elektrisch vervoer, waarbij in de meest ideale situatie gebruik wordt gemaakt van 100% duurzaam opgewekte elektriciteit die wordt aangeboden via slimme (vraaggestuurde) netwerken met oplaadpunten.

Voor Helmond gelden verschillende redenen om hier aandacht aan te besteden: op de eerste plaats

sluit Elektrisch Vervoer goed aan bij het vigerende beleid op het gebied van milieu, duurzaamheid en innovatieve mobiliteit. Daarnaast ziet Helmond, met een sterk automotive cluster en de High Tech Automotive Campus binnen haar gemeentegrenzen, ook grote economische kansen.

Verder staat Elektrisch Vervoer hoog op de agenda van het stedelijk netwerk BrabantStad, waar Helmond deel van uitmaakt. Elke partner in BrabantStad schenkt in meer of mindere mate aandacht aan Elektrisch Vervoer, waarbij een zeer intensieve samenwerking plaatsvindt. De focus is niet altijd hetzelfde. In Helmond ligt de focus op innovatie en ontwikkeling.

Rekening houdend met het voorgaande is een visie op de toekomst van Elektrisch Vervoer in de gemeente Helmond opgesteld, met inbreng van diverse betrokken afdelingen (Economie en Cultuur, Milieu, Verkeer en Vervoer).

Op dit moment lopen al diverse initiatieven op het gebied van Elektrisch Vervoer. Voorbeelden daarvan zijn onder andere de Segways en elektrische dienstfietsen waar gemeente Helmond over beschikt, de afstemming met Stichting E-laad over de plaatsing van oplaadpunten en het haalbaarheidsonderzoek van een proef met Mobile Smart Grids en Decentrale Energieopwekking.

Daarnaast organiseren we in Helmond jaarlijks een mobiliteitsweek, 'Helmond goed op weg!', welke aansluit bij de Europese mobiliteitsweek. Hierin worden tal van activiteiten georganiseerd voor diverse doelgroepen, inwoners, scholen, bedrijven etc, op het gebied van duurzame mobiliteit. Voorbeelden van projecten die tijdens de Mobiliteitsweek zijn 'Groene Voetstappen', 'Haute voiture', stimuleren fietsgebruik, gebruik maken van een e-bike, gratis openbaar vervoer, bezoek ministers op HTAC en 'Electric heroes' waarbij een stimuleringsregeling voor de elektrische scooter is opgezet. De concrete invulling van de projecten in de mobiliteitsweek wordt ieder jaar op maar vastgesteld en is dan ook elk jaar anders van samenstelling.

Voor de realisatie van de ambitie in deze visie moet met diverse zaken rekening gehouden worden. Interne afstemming is belangrijk, omdat de invoering van Elektrisch Vervoer ook consequenties heeft voor (de inrichting van) de openbare ruimte en op het gebied van onder andere handhaving.

Bovendien is elektrisch vervoer nog volop in ontwikkeling, er wordt bijvoorbeeld nog gezocht naar universele stekkers en oplaadpunten en accu's met een groter bereik. De ontwikkelingen worden scherp in de gaten gehouden, zodat hier snel op kan worden gereageerd.

Aangezien dit project niet als zodanig opgenomen is in het Klimaatprogramma, is de voortgang niet weergegeven in een overzichtstabel.

H.6 Thema E: Duurzame energie

6.1 E1: Actualisatie regionale duurzame energiescan

Er bestaat een grote keus in verschillende soorten van duurzame energieopwekking. Daarbij komt het regelmatig voor dat de beschikbare opties elkaar beconcurreren, bijvoorbeeld op ruimte of op afnemers. Dat is niet wenselijk. Realisatie van duurzame energie op zichzelf is al niet eenvoudig. Komt er een complicerende factor bij in de vorm van onderlinge concurrentie, dan is de twijfel zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau snel gezaaid en is dat allerm minst bevorderlijk voor de slaagkans. Het Regionaal Servicepunt Energie van het SRE heeft in 2002 bij nagenoeg alle regiogemeenten een Duurzame Energie-scan (DE-scan) uitgevoerd. Deze DE-scan geeft een beeld van de kansen en mogelijkheden op het gebied van duurzame energie in een individuele gemeente. Als vervolg hierop, is door het Servicepunt Energie in het voorjaar van 2003 op regionaal niveau de Marktverkenning Duurzame Energie uitgevoerd.

Met een actualisatie van deze scan worden de haalbaarheid en de mogelijkheden van verschillende duurzame energie-opties bepaald. Vormen van duurzame energie die hierbij onderzocht worden zijn onder andere; windenergie, zonne-energie, biomassa en aardwarmte. Door een scan uit te voeren kunnen de kansen voor duurzame energie beter in beeld worden gebracht. Het wordt dan namelijk zichtbaar waar in de gemeente de beschikbare duurzame energieopties het best toegepast kunnen worden en welke opties het best passen bij de aard van de te beschouwen gebieden/locaties. Bijvoorbeeld bio-energie (vergistingsinstallatie) op een bedrijventerrein met een warmtebehoefte op een wat hoger temperatuurniveau en warmte/koudeopslag in de nieuwe woonwijken met een geringe warmtebehoefte van een laag temperatuurniveau en eventueel een extra behoefte aan zomercomfort (koeling kan toegevoegde waarde zijn). De scan stelt de gemeente in staat om, na afronding doelgericht en efficiënt haar pijlen te richten op kansrijke ideeën. Deze ideeën kunnen vervolgens verwoord worden in een gemeentelijke energievisie (warmte, koude en elektriciteit) en als basis dienen voor een verdere, samenhangende en succesvolle ontwikkeling. Dit biedt de gemeente en investeerders vooraf en per locatie duidelijkheid over de beoogde voorkeur qua energievoorziening. Voor het uitvoeren/actualiseren van de scan moet nog een offerteaanvraag worden opgesteld. Lopende initiatieven moeten hierbij worden meegenomen. Er lopen namelijk inmiddels al verschillende onderzoeken van (externe) partijen waarbij wordt gekeken naar de slagingskans van diverse vormen van duurzame energie binnen de gemeente Helmond. Een voorbeeld daarvan is het onderzoek naar de mogelijke toepassing van geothermie.

Daarnaast heeft het SRE het project 'EnergieRijk Dommel en Aa' opgestart. In het gebied tussen Eindhoven en Helmond ligt namelijk het bijzondere groene gebied 'het Rijk van Dommel en Aa'. Het gebied moet groen blijven om het aantrekkelijk te houden voor inwoners, ondernemers en recreanten in de regio. Het project 'EnergieRijk' draagt hieraan bij door ondernemers samen te brengen en hun 'groene' kansen te bieden om energie duurzaam op te wekken. Vervolgens worden deze duurzame energieopwekkingen zichtbaar gemaakt in het gebied.

Nummer	E1
Doel	Scan grootschalige en/of collectieve Duurzame Energie-opties
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	De actualisatie van de DE-scan moet nog worden opgestart. Wel lopen al enkele onderzoeken die op de toepassing van duurzame energie gericht zijn.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Er bestaat een grote keus in verschillende soorten van duurzame energieopwekking. Daarbij komt het regelmatig voor dat de beschikbare opties elkaar beconcurreren, bijvoorbeeld op ruimte of op afnemers. Dat is niet wenselijk. Realisatie van duurzame energie op zichzelf is al niet eenvoudig. Komt er een complicerende factor bij in de vorm van onderlinge concurrentie, dan is de twijfel zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau snel gezaaid en is dat allerm minst bevorderlijk voor de slaagkans.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

6.2 E2: Gebruik alternatieve brandstoffen

Binnen de gemeente is de Automotive Campus gesitueerd. Hier hebben de gesitueerde bedrijven een maximale interactie met andere bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen. Dit verhoogt de kans op succesvolle innovaties. Het gaat verder ook om zaken als gebruik kunnen maken van elkaars faciliteiten (bijvoorbeeld laboratoria) en de gezamenlijke inkoop van diensten.

Juist het innovatieve karakter van deze Campus geeft projecten als het gebruik van alternatieve brandstoffen de mogelijkheid om te ontwikkelen. Een belangrijke doelstelling die de gemeente en de Campus hierbij hebben, is de realisatie van een multifuel tankstation in Helmond en dan in het bijzonder nabij de High Tech Automotive Campus met een aanbod van diverse alternatieve (duurzame) brandstoffen. Hierbij gaat de voorkeur uit voor een publiek toegankelijk station.

Daarnaast zijn er initiatieven van bedrijven in Helmond die (een deel) van het wagenpark willen verduurzamen, waarbij in principe gekozen wordt voor de gefaseerde invoering van aardgasvoertuigen. Voor het slagen van het project is een aardgastankstation in de gemeente Helmond noodzakelijk. Ook voor de realisatie van tankstations met duurzame alternatieve brandstoffen zijn verschillende bedrijven die dergelijke initiatieven in Helmond willen opzetten. Omdat deze initiatieven uitstekend passen binnen de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van klimaat en luchtkwaliteit, wil de gemeente hierbij graag ondersteuning bieden.

Vanuit de regio en de provincie wordt e.e.a. gestimuleerd. Vanuit de SRE Milieudienst worden acties uitgevoerd binnen het regionale project 'alternatieve brandstoffen'. Hier gaat het met name om de communicatie en informatie over alternatieve brandstoffen binnen de regio.

Het SRE informeert bij de regiogemeenten en de bedrijven naar de stand van zaken m.b.t. multifuel tankstations, om zo de vraag en het aanbod zo efficiënt mogelijk bij elkaar aan te laten sluiten. Zo is, om de aanbodzijde meer te reguleren, in samenwerking met de Provincie gewerkt aan een zogenaamde spreidingskaart. Hierbij zijn locaties in de regio onderzocht wat geresulteerd heeft in potentiële multifuel tankstationlocaties. Ook de Provincie heeft aangegeven dat vanuit het grote stedenbeleid aardgasvulstations worden gepromoot. Men wil in Brabant een zogenaamd netwerk hiervoor realiseren. Helmond is een "ontbrekende" schakel in dat netwerk. Dus men wil dit hier graag realiseren.

Nummer	E2
Doel	Gebruik van alternatieve brandstoffen bevorderen
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	Gedurende de programmaperiode hebben diverse bedrijven aangegeven initiatieven te willen ontwikkelen binnen de gemeente Helmond. Initiatieven vanuit het bedrijfsleven worden uiteraard omarmd door de gemeente. Echter, deze initiatieven hebben nog niet geleid tot een daadwerkelijke realisatie van een multifuel of aardgastankstation.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Bij de realisatie van een multifuel tankstation is de communicatie naar met name de bedrijven en inwoners binnen de gemeente erg belangrijk om de afzetmarkt te vergroten. Dit onderwerp moet dan ook voldoende belicht worden en onder de aandacht gehouden worden.
Vervolg	De gemeente Helmond zal faciliterend optreden wanneer een aanvraag binnenkomt voor de realisatie van een multifuel tankstation.

6.3 E3: Ontwikkeling gemeentelijke KWO-kansenkaart

De gemeente Helmond heeft een gedragslijn ontwikkeld inzake de toepassing van KWO binnen de gemeentegrenzen. Deze gedragslijn was en is nodig omdat het aangekondigde rijksbeleid over de toepassing van KWO tot op heden achterwege is gebleven. Bij alle op te starten projecten hanteert de gemeente deze gedragslijn. Dit betekent dat in de randvoorwaarden de toepassing van KWO wordt opgenomen. Ook hier geldt dat in een zo vroeg mogelijk stadium van het planproces de toepassing van KWO met de marktpartijen wordt besproken.

Met name de woningbouwcorporaties passen inmiddels op grote schaal KWO toe. Ook is er een duidelijke kentering te zien bij de projectontwikkelaars die toch niet bepaald uit winstbejag KWO toepassen. Om de rol van de overheid nog meer kracht bij te zetten zijn in 2012, door het SRE en de

Provincie, een tweetal KWO kansenkaart opgesteld die zichtbaar maken waar KWO het beste kan worden toegepast.

Nummer	E3
Doel	Bevorderen gebruik KWO bij initiatiefnemers van nieuwbouwprojecten
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Sjeff Klaassen
Status	Bij de start van ieder nieuw bouwinitiatief wordt KWO in de randvoorwaarden opgenomen. Dit betekent in de praktijk overigens niet dat KWO ook altijd wordt toegepast. Voor de gemeente Helmond zal in kaart moeten worden gebracht waar de meeste kansen liggen op dit terrein. De KWO-kansenkaart zal in november 2012 gereed zijn.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Bodemgesteldheid, ondergrondse infrastructuur en Rijksbeleid.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

6.4 E4: Toepassing duurzame energie in nieuwbouw en renovatie

Om onze klimaatdoelstellingen te halen, zullen we de komende jaren flink moeten investeren in de toepassing van duurzame energie. We denken hierbij onder meer aan het toepassen van aardwarmte, geothermie en koude-warmte opslag, toepassen van zonne- en windenergie, maar ook het gebruik biomassa en het benutten van restwarmte. Een belangrijke winst ten aanzien van de toepassing van duurzame energieopties is te halen in de woningbouw. Als gemeente kunnen en moeten we een belangrijke rol spelen ten aanzien van het informeren en faciliteren in de mogelijkheden van de toepassing van duurzame energie.

Voor wat betreft zonne-energie wordt op dit moment bekeken wat de mogelijkheden zijn van zonne-energie de nieuw te bouwen culturele hotspot De Cacaofabriek. Het onderzoek zal zich richten op de mogelijkheden van zonnecollectoren en/of PV-systemen op het dak én dakbedekking waarin zonnecollectoren zijn verwerkt.

Ten aanzien van de mogelijke toepassingen van aardwarmte wordt op provinciaal niveau, onder leiding van Brabant Water, een onderzoek uitgevoerd naar de potentie van geothermie. Uit de eerste resultaten naar de geologische kenmerken en de bovengrondse potentiële warmteafname blijkt dat Helmond zeker potentie heeft voor de toepassing van geothermie.

Derhalve is besloten om het onderzoek verder uit te breiden en voor de gemeente Helmond een businesscase op te stellen. Hierbij wordt intensief gekeken naar de potentiële afname van warmte door bedrijven en woningen en de combinatie met het bestaande warmtenet. In 2012 wordt dit onderzoek afgerond en wordt bekeken in hoeverre het project ook daadwerkelijk verdere uitvoering zal krijgen.

Nummer	E4
Doel	Bevorderen van de toepassing van duurzame energieopties in de nieuwbouw en renovatie
Uitvoerende afdelingen	Bouwen en Wonen, Danielle Valkenburg Milieu, Geertje de Kort
Status	Op dit moment wordt bekeken, samen met de verschillende disciplines binnen en buiten de gemeente, hoe projecten tav zonne-energie en aardwarmte zo efficiënt mogelijk uitgezet en uitgevoerd kunnen worden zodat we het hoogste rendement aan toepassing van duurzame energieopties kunnen behalen.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	De gemeente kan als aanjager fungeren en partijen informeren en bij elkaar brengen. Vervolgens is het zaak dat externe partners (bedrijven, woningeigenaren en woningbouwcorporaties) opstaan en de toepassing van duurzame energieopties omarmen en breed gaan toepassen. Het risico hierin is dat de gemeente afhankelijk blijft van de bereidwilligheid en de toepassingen van derden.
Vervolg	Project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

H.7 Thema F: Uitvoering

7.1 F1: Implementatie klimaatnota in de organisatie

Na de vaststelling van de klimaatnota is structureel gewerkt aan de implementatie hiervan in de organisatie. In het kader hiervan wordt periodiek overleg gevoerd tussen de klimaatcoördinator die onderdeel vormt van het team Milieu en de vertegenwoordigers van andere organisatieonderdelen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de projecten.

Nummer	F1
Doel	Nota klimaatbeleid met concreet uitvoeringsprogramma voor de komende 4 jaar met een doorkijk voor een langere termijn. En de implementatie van deze nota in de organisatie.
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	De nota is eind 2009 door de raad vastgesteld en inmiddels breed uitgezet binnen de organisatie. De communicatie rondom de nota Klimaatbeleid is een continue proces waar bij elk project telkens gerefereerd moet worden naar de hoofddoelstellingen uit de nota. Met het opstellen van de nota Klimaatbeleid hebben we tevens de prestigieuze AAA-status verworven.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	-
Vervolg	Uitvoering van het Klimaatbeleid wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

7.2 F2: Inbedding klimaatbeleid in overig gemeentelijk beleid

In het verleden overheerste de gedachte dat het uitvoeren van klimaatprojecten een zaak was van de afdeling Milieu. Maar inmiddels wordt algeheel duidelijk dat de doelstellingen binnen het klimaatbeleid enkel gerealiseerd kunnen worden wanneer het klimaatbeleid binnen de gehele organisatie ingebed is en gedragen wordt. Door de verschillende betrokken afdelingen verantwoordelijk te laten zijn voor specifieke projecten creëren we een zo groot mogelijk draagvlak en hebben de gestelde doelen de meeste kans van slagen.

Allereerst is een inventarisatie gemaakt welke afdelingen projecten uitvoeren die raakvlakken hebben met de doelstellingen uit het klimaatbeleid. De afdelingen hebben elk hun eigen beleidsplannen waaraan klimaatthema's gekoppeld kunnen worden. In de praktijk vindt deze koppeling inmiddels plaats.

Nummer	F2
Doel	Beleidsmatige inbedding van klimaatbeleid en uitvoering projecten
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	Om de integraliteit te kunnen blijven waarborgen worden de doelstellingen uit de nota meegenomen in de actualisatie van beleidsdocumenten van andere disciplines zoals de Milieuvisie, het waterplan, de structuurvisie en de stadsvisie. Dit is, samen met de communicatie rondom de nota klimaatbeleid, een continue proces
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	-
Vervolg	Uitvoering van het project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

7.3 F3: Uitvoeren adaptatiescan

Onder de titel 'Klimaatlader Brabant Stad' hebben de gemeenten Breda, Helmond en 's-Hertogenbosch een klimaatadaptatiescan laten uitvoeren. Hierbij is duidelijk geworden waar Helmond gevoelig voor is als de voorspelde klimaatverandering gaat plaatsvinden. Gelijktijdig met de scan is,

begin 2010, ook een begeleidend proces gestart waarin gekeken is hoe en waar aanpassingen mogelijk zijn in de stad, die positief kunnen bijdragen aan het opvangen van de gevolgen van de klimaatverandering. De kansen liggen met name bij de nieuwbouwontwikkeling en herstructurering. De oplossingsrichtingen bevinden zich dan ook op structuurniveau (stadsniveau).

In het kader van de adaptatiescan is in april 2010 een workshop met ambtenaren van diverse vakgebieden georganiseerd (o.a. Water, Groen, Afval, Bouwen en Wonen, Gezondheid, Economie en Cultuur, Milieu etc.). Dit is een zeer leerzame en nuttige bijeenkomst gebleken. Geconcludeerd is dat collega's van enkele vakgebieden bij het vervolgtraject betrokken moeten blijven. Het gaat hierbij met name om planologen, stedenbouwkundige en projectleiders. Als vervolg op de workshop zijn gemeentebrede Masterclasses georganiseerd, waarbij met planologen, stedenbouwkundige, ontwerpers en projectleiders van de verschillende disciplines gediscussieerd is over duurzame stedelijke ontwikkeling in brede zin.

Anticiperen op de klimaatverandering heeft alles te maken met organisatiebreed werken. Het is een onderwerp waarbij samenwerking tussen de verschillende sectoren van wezenlijk belang is. Het inzetten van groen bijvoorbeeld kan een positieve bijdrage leveren aan de klimaatverandering, maar ook aan de beleving van de stad, ecologie, waardering van vastgoed, verminderen van wateroverlast etc.

Nummer	F3
Doel	Middels een adaptatiescan bepalen waar Helmond gevoelig voor is als gevolg van de klimaatverandering.
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	De adaptatiescan is uitgevoerd. Als vervolg hierop zijn gemeentebrede masterclasses Duurzame Stedelijke Ontwikkeling georganiseerd, welke een structureel vervolg hebben gekregen.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	Dat het klimaat verandert is een feit. De vraag is hoe we de klimaatverandering als denkrichting breed weggezet krijgen binnen de hele organisatie. Deze aanpak zal van een aantal medewerkers van met name de dienst S&B capaciteit vergen. Voor het uitnodigen van de medewerkers zal gekeken worden naar efficiëntie en de doelstellingen van de bijeenkomsten, om de capaciteitsdruk zo laag mogelijk te houden.
Vervolg	Uitvoering van het project is opgenomen in de uitwerking van de masterclasses Duurzame Stedelijke Ontwikkeling.

7.4 F4: Communicatie Klimaatbeleid

In 2008 is een Milieuhuisstijl ontwikkeld voor de communicatie op het gebied van Milieu. Hiermee is een duidelijke stap gezet in de richting van het structureren en verbreden van de milieucommunicatie in Helmond. Door middel van het verbreden van de milieucommunicatie worden alle betrokken partijen beter te geïnformeerd en met name gemotiveerd om samen te werken naar de doelstellingen binnen de klimaatvisie. Zonder samenwerking met externe partijen zoals onder andere het bedrijfsleven, woningbouwcoöperaties en met name burgers zullen de gestelde klimaatambities niet gehaald worden. Hiervoor is een uitgebreid communicatietraject onontbeerlijk. Het gaat hierbij niet alleen om de activiteiten die de gemeente zelf uitvoert (informatieverstrekking over bv. de klimaatprojecten die de gemeente uitvoert) maar ook om het stimuleren van de doelgroepen zelf (Wat kunt u zelf doen en wat levert het op?).

Voor het informeren van medewerkers van de gemeente, burgers en bedrijven rondom het Klimaatbeleid wordt een breed scala aan communicatiemiddelen gebruikt. Nieuwe acties en de voortgang van de individuele projecten worden regelmatig gecommuniceerd. Naast het internet en intercom worden persberichten opgenomen in de Trompetter. Binnen de regio is een site opzet, de zogenaamde regionale portal "www.hoebespaarikenergie.info", Dit is een belangrijk communicatiemiddel.

Het voordeel van een regionale portal is dat consumenten/burgers worden verwezen naar toepassingen binnen hun eigen regio en de mogelijke (gemeentelijke) subsidieregelingen. Daarnaast kunnen burgers aansprekende voorbeeldprojecten van de gemeente op de portal vinden. Voor de communicatie en informatie naar basisscholen toe wordt gebruik gemaakt van de op te zetten Stichting Duurzaam Helmond (vml. Natuur- en Milieucentrum Helmond). Naast excursies, de uitleen van boeken en het geven van presentaties kunnen scholen leskoffers lenen waarin verschillende thema's op een educatieve manier aan de orde worden gebracht. Daarnaast worden regelmatig informatiefolders uitgegeven en is de jaarlijkse Milieuwijzer een belangrijk communicatiemiddel voor klimaatonderwerpen en gerelateerde disciplines. In december 2010 is daarnaast de tentoonstelling 'Gemeenten gaan voor een beter klimaat, op weg naar de duurzame stad van de toekomst' gepresenteerd in de hal van het Stadskantoor.

Naar aanleiding van de Masterclasses 'duurzaam gebouwde omgeving' wordt eind 2012 een intensiever communicatietraject opgestart rondom het thema Duurzaamheid. Dit kent namelijk zijn uitvoering binnen verschillende afdelingen en zal nu op een eenduidige wijze zal worden gecommuniceerd. De duurzaamheidswijk Helmond West zal hier onder andere als pilot voor gebruikt worden. Via communicatiemiddelen als 'Virtueel Helmond' worden voor de wijk Helmond West groene 'duurzame' logo's toegevoegd waarbij bezoekers kunnen nalezen wat er binnen de wijk allemaal uitgevoerd is op het gebied van Duurzaamheid.

Tot slot wordt de jaarlijkse mobiliteitsweek georganiseerd, waarbij de verschillende doelgroepen een hele week op verschillende manieren geïnformeerd, gestimuleerd en geënthousiasmeerd worden over klimaat, energie, luchtkwaliteit en gezondheid.

Nummer	F4
Doel	Informeren van de medewerkers binnen de eigen organisatie als ook de burgers en bedrijven over de aanpak en resultaten van het klimaatbeleid
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort Bouwen en Wonen, Danielle Valkenburg Communicatie, Ton Cranenbroek
Status	Over Klimaatbeleid wordt structureel en met gebruik van meerdere instrumenten gecommuniceerd.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	-
Vervolg	Uitvoering van het project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

7.5 F5: Monitoring Klimaatbeleid

Op verschillende niveaus wordt er gewerkt aan een volledig monitoringssysteem van het Klimaatbeleid. Niet alleen binnen het Klimaatbeleid is een gedegen monitoringssysteem een vereiste, maar de monitoring is tevens een onderdeel van de nieuwe Milieuvisie. Vanuit het, mede door Helmond ondertekende, Burgemeestersconvenant dient eveneens voldaan te worden aan monitoringseisen.

Inmiddels is op landelijk niveau een monitor beschikbaar waarmee de CO2-voetafdruk van de gemeente kan worden bepaald. Aan HetEnergieBureau is gevraagd om na te gaan wat dit voor Helmond betekent. Naar verwachting kunnen de resultaten van de landelijke monitor worden gebruikt om aan de monitoringseisen van het Burgemeestersconvenant te voldoen. Naast deze algemene monitor heeft Helmond beschikking op de CO2-monitor van DWA. Met dit programma kan de winst van individuele projecten inzichtelijk worden gemaakt. Tot dusver zijn echter maar een beperkt aantal projecten ingevoerd.

Nummer	F5
Doel	Kwalitatief en waar mogelijk kwantitatief inzicht geven in de resultaten van de uitvoering van klimaatbeleid
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort

Status	Tijdens de Programmaperiode 2009-2012 heeft het opzetten en uitvoeren van een gedegen monitoringstelsysteem prioriteit gekregen. Hierdoor krijgen we de komende jaren meer inzicht ten aanzien van de voortgang in het daadwerkelijk bereiken van de klimaatdoelstellingen.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	De ontwikkelingen ten aanzien van monitoringssystemen, op landelijke niveau, zijn in volle gang. Dit geeft onzekerheid over de beste aanpak. Totdat duidelijk is welk monitoringstelsysteem erkend is en landelijk gevolgd wordt, is het van belang dat de werkzaamheden binnen het Klimaatprogramma jaarlijks middels dit voortgangsverslag eveneens vastgelegd worden.
Vervolg	Uitvoering van het project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

7.6 F6: Tussentijdse evaluatie en bijstelling

Door de jaarlijkse monitoring kan een bijstelling plaatsvinden van het klimaatbeleid zoals dit in 2009 vastgesteld is. Door deze actualisatie en bijstelling kunnen er projecten uitgevoerd worden die vooralsnog niet opgenomen zijn in het uitvoeringsprogramma.

De evaluatie en eventuele bijstelling van het programma is een doorlopend proces waarbij regelmatig overleg gevoerd wordt met verschillende projectleiders.

Daarnaast worden los van het Klimaatprogramma ook nieuwe, en dus extra, projecten opgestart. Goede voorbeelden hiervan zijn:

- Tv-serie binnen B5-verband 'Klus je rijk' betreffende energiebesparing in de woning;
- Jaarlijkse deelname Klimaatstraatfeest;
- Basisschoolactie 'Groene Voetstappen' om te promoten dat kinderen te voet of op de fiets naar school gaan;
- De Europese Mobiliteitsweek;
- Uitvoering Programma Elektrisch vervoer;
- Landelijke tentoonstelling over Klimaatbeleid die eind 2010 in Helmond te zien zal zijn;
- Project 'E-bike' ter promotie van de elektrische fiets;
- Landelijk convenant 'Afdekken koel- en vriesinstallaties supermarkten' om energiebesparing bij supermarkten te bevorderen.

Nummer	F6
Doel	Actualiseren en bijstellen klimaatbeleid en uitvoeren nieuwe projecten die later naar voren komen
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	Onder andere middels deze rapportage wordt uitvoering gegeven aan de evaluatie en bijstelling van het Programma.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	De extra projecten geven extra druk op de capaciteit van de betrokken medewerkers en de begroting. Bij elk project wat niet opgenomen is in het Klimaatprogramma dient vooraf een zorgvuldige afweging gemaakt te worden alvorens gestart wordt met de uitvoering.
Vervolg	Uitvoering van het project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

7.7 F7: Samenwerking andere overheden

Er vindt een steeds intensievere samenwerking plaats op het gebied van energie- en klimaatbeleid met de vijf grootste gemeenten van Brabant (B5-gemeenten), de Provincie Noord-Brabant en SRE Milieudienst. Deze samenwerking kenmerkt zich door een actieve deelname in bovenlokale projectgroepen, actieve informatie uitwisseling, kennisdeling en bijeenkomsten. Projecten die hieruit naar voren zijn gekomen zijn onder andere 'klimaatbestendig Brabant', regionale energieprojecten en 'energy network Brainport'. Hierdoor kunnen we leren van elkaars ervaringen en kunnen projecten opgeschaald worden door het groter draagvlak en een grotere beschikbaarheid van middelen.

Ook vindt er een intensieve samenwerking plaats met de EnergieClub Regio Helmond. Een club van particulier deskundigen die projecten willen uitvoeren ten behoeve van de doelstelling: een energieneutrale regio.

De meest intensieve samenwerking is die binnen het B5-verband 'Klimaatbestendig Brabantstad'. Bij aanvang van deze intensieve samenwerking zijn een 8-tal projecten benoemd, namelijk;

1. Stimuleren en sturing KWO (trekker: Eindhoven)
2. Klimaatbestendig Bouwen (trekker: 's-Hertogenbosch)
3. Aanscherping EPC-EPL (trekker: Tilburg), met als vervolg landelijke Leergroep Handhaving AGENTSCHAPNL (trekker Helmond)
4. Klimaatmonitoring (trekker: Tilburg)
5. Klimaatadaptatiescan (trekker: Breda)
6. CO₂-neutrale organisaties (trekker: Helmond)
7. Robuuste financiering (trekker: extern, nader te bepalen)
8. Verduurzamen openbare verlichting (trekker: Eindhoven)

Elke gemeente is trekker van één of meerdere projecten en de deelname aan de projecten is in principe vrijblijvend.

Nummer	F7
Doel	Kennisuitwisseling, leren van elkaars ervaringen en opschaling van projecten.
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	De samenwerking met andere partners is de afgelopen jaren geïntensiveerd.
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	De intensieve samenwerking met externe partners, geeft een behoorlijke druk op de capaciteit van de betrokken medewerkers. Het is eenvoudig om nieuwe projecten op te starten, maar het kost des te meer tijd en middelen om zo ook daadwerkelijk uit te voeren.
Vervolg	Uitvoering van het project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

7.8 F8: Coördinatie uitvoering klimaatbeleid

Voor de algehele coördinatie van het klimaatbeleid is een vaste procesmanager aangesteld. Deze coördineert de processen en het procesmanagement van het klimaatbeleid. Dit betekent onder andere het informeren van betrokken medewerkers, projectadministratie, projectmanagement, de jaarlijkse rapportage en verantwoording, de eindrapportages, het informeren van raad en college en het bijstellen van het programma.

Nummer	F8
Doel	Algehele coördinatie van het gemeentelijk klimaatbeleid
Uitvoerende afdelingen	Milieu, Geertje de Kort
Status	-
Eventuele knelpunten (intern of externe factoren) en consequenties	-
Vervolg	Uitvoering van het project wordt vervolgd in fase 2, de programmaperiode 2013-2016.

H.8 Conclusies Klimaatprogramma 2009-2012

Uit de evaluatie van het Klimaatprogramma 2009-2012 is naar voren gekomen dat met name binnen het thema Gemeentelijke Organisatie en het thema Bedrijven nog veel werk verzet moet worden. Inmiddels zijn de afgelopen maanden, een groot aantal nieuwe projecten opgestart en zijn er nieuwe gegevens beschikbaar gekomen van reeds eerder opgestarte projecten.

Met name de eerste jaren binnen deze programmaperiode zijn nodig geweest om de basis te leggen, zowel intern als extern, voor een gedragen platform vanaf waar de concrete projecten uitgevoerd konden worden. Dit heeft, mede door de samenwerking met een groot aantal partners, veel tijd gekost. Deze inspanningen hebben echter wel geleid tot de inbedding van het Klimaatbeleid in diverse gemeentelijke beleidsplannen. De klimaatdoelstellingen zijn onder andere ook opgenomen in het plan van aanpak van de Structuurvisie.

Per thema worden voorbeelden gegeven van projecten welke tot op heden binnen het Programma uitgevoerd zijn.

Uiteraard is deze opsomming niet volledig. Er kan, indien gewenst, per project een uitgebreidere toelichting gegeven worden. Bij het uitvoeren van de klimaatprojecten is de samenwerking met externe partners essentieel. Het Programma is opgesteld in samenwerking met een groot aantal partijen. Ook bij het realiseren van onze klimaatdoelstellingen werken we nauw samen met o.a. overheden, woningcorporaties, bedrijven, woningeigenaren.

Bij het opstellen van het SLOK-programma (uitvoeringsprogramma 2009 - 2012) is een inschatting gemaakt van de uren en kosten die gepaard gaan met de uitvoering. Naast de, door het Rijk, beschikbaar gestelde SLOK-subsidie, € 220.000,-, is voor deze periode extra krediet beschikbaar gesteld, € 515.000,-, aangezien deze middelen niet voldoende werden geacht om de genoemde doelstellingen te bereiken. In de bijlage is een totaaloverzicht aan projecten, inclusief planning, en bijbehorende geraamde kosten toegevoegd.

Geconcludeerd kan worden dat veel concrete projecten binnen het huidige Klimaatprogramma zijn opgestart en zijn afgerond en zelfs reeds een vervolg hebben gekregen. De verwachting is dan ook dat we het voorgenomen programma voor het grootste deel binnen de gestelde termijn kunnen afronden. Echter de uitdaging om tot de gestelde klimaat- en duurzaamheidsambities te komen is nog altijd fors en zal, mede gezien het huidige Rijksbeleid, waarbij geen vervolg gegeven wordt op de SLOK-subsidie, alleen maar toenemen. In de komende programmaperiode dient een groot deel van de projecten, of een afgeleide daarvan, voortgang te vinden.

Tijdens deze programmaperiode heeft het opzetten en uitvoeren van een gedegen monitoringsysteem prioriteit gekregen. Hierdoor krijgen we de komende jaren meer inzicht ten aanzien van de voortgang in het daadwerkelijk bereiken van de klimaatdoelstellingen.

Bijlage

Uitvoeringsprogramma 2009-2012